

E. U. de Enfermería (Pontevedra)

E.U. DE ENFERMERIA DE LA DIPUTACION PROVINCIAL DE

(*)

E.U. DE ENFERMERIA PONTEVEDRA

(*)

Grado en Enfermería

Asignaturas

Curso 1

Código	Nombre	Cuatrimestre	Cr. totales
P51G140V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
P51G140V01102	Psicología: Psicología	1c	9
P51G140V01103	Bioquímica: Bioquímica	1c	6
P51G140V01104	Enfermería comunitaria I	1c	6
P51G140V01105	Fisiología: Fisiología	2c	9
P51G140V01106	Estadística: Estadística	2c	6
P51G140V01107	Fundamentos de enfermería	2c	9
P51G140V01108	Idioma moderno: Inglés técnico	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Asignatura	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P51G140V01101			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descriptores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	1	1c
Lengua Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra) Dpto. Externo			
Coordinador/a	Sánchez Santos, Raquel			
Profesorado	Sánchez Santos, Raquel Vázquez Castelo, José Luís			
Correo-e	anatomiapontevedra@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descripción general	La anatomía abarca todas aquellas ramas del conocimiento en las que compete el estudio de la estructura del cuerpo. La asignatura de Anatomía dentro de los estudios de grado de Enfermería tiene una relevancia especial ya que abarca el estudio de las diferentes partes del cuerpo (anatomía regional o topográfica), de la función de los sistemas (anatomía sistemática), de la arquitectura de los tejidos (histología), de las células (citología) y de los períodos de desarrollo del individuo prenatal (embriología) y postnatal (ontogenia). El estudiante de enfermería debe comprender que el conocimiento de la anatomía le es necesario para una buena práctica de la enfermería, ya que será incapaz de examinar a un paciente con eficacia y reconocer sus anormalidades sin un perfecto conocimiento del individuo normal.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
A4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
A9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Conocer la embriología: comprensión de principios del desarrollo y formación del organismo humano	A1
(*)Conocer los principios de la Embriología: desarrollo y formación del organismo humano.	A1
(*)Histología: comprender la micromorfología de las células, tejidos, órganos y sistemas y conocer algunas variantes y anormalidades de los tejidos del cuerpo humano.	A1
Conocer la anatomía de las zonas del cuerpo humano donde se administran con seguridad fármacos y otras terapias	A1 A4
Reconocer e interpretar signos normales e identificar los posibles desvíos de la normalidad estructural del cuerpo humano que posibiliten el manejo de las alteraciones en el ámbito profesional.	A1 A9
Conocer las bases anatómicas relevantes para aplicar ciencias básicas y de la vida	A1

Contidos

Tema	
1. CITLOXIA	Definición de célula Historia da célula Estructura celular Características funcionales

2. EMBRIOLOGÍA

Introducción
Meiosis
Gametogénesis
Gametos.
Fecundación
Segmentación
Blástula: blastocela, trofoblasto, embrioblasto, fase final de la segmentación
Desarrollo embrionario

3. HISTOLOGÍA

Definición
Tipos de tejidos
Matriz extracelular: tipos, funciones
Tejido epitelial
Tejido conectivo
Tejido muscular
Tejido nervioso

4. CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA

Piel: definición, histología de la piel, capas de la piel, regeneración dermoepidérmica,
Anejos de la piel: pelo, uñas, glándulas sebáceas, glándulas sudoríparas, glándulas ceruminosas
Grasa corporal: tipos y localización, grasa parda
Cavidades corporales: dorsal (craneal, espinal), ventral (torácica, abdominopélvica).
Cavidad torácica: Diafragma (morfología, función, inervación), cavidad pleural (neumotórax, derrame pleural. Mediastino: superior, medio e inferior. Timo.
Cavidad abdominal.
Cavidad pélvica. Retroperitoneo
Posición anatómica: plano sagital, plano coronal, plano axial,
Terminos anatómicos y puntos de referencia (visión anterior y posterior).
Regiones del abdomen.
Anatomía topográfica: láminas y modelos anatómicos

5. APARATO LOCOMOTOR

5.1 ÓSOS

Divisions do esqueleto: axial y apendicular.

Tipos de ósos. Características morfoloxicas de cada óso

Craneo: suturas, senos paranasais, articulacions, peculiaridades do cráneo fetal

Ósos da cara: articulacions, orbitas oculares, fracturas de ósos faciales

Óso hioides

Columna vertebral: vertebrae cervicais, dorsais, lumbares e sacras, articulacions vertebrais, atlas y axis.

Tórax: esternón e costelas

Extremidade superior: escápula, humero, cubito, radio, articulacions, cintura escapular, ósos da man

Extremidade inferior: cintura pélvica, femur, rótula, tibia, peroné, estreito superior e inferior da pelvis (importancia no parto), ósos do tarso e pé.

5.2 MÚSCULOS

-Estructura del musculo esquelético: Aponeurosis, vainas tendinosas. Tipos de musculos. Inserciones musculares

-Acciones musculares: agonista, antagonista, sinérgicos, fijadores.

Palancas

-Morfología y función de:

- musculos de la expresión facial
- músculos de la masticación
- músculos que mueven la cabeza
- músculos del tórax

- músculos de la pared abdominal

- músculos de la espalda: Trapecio.

Nervio espinal. Musculo dorsal ancho

- músculos del suelo de la pelvis.

Triángulo urogenital. Triángulo anal.

Debilidad del suelo pélvico.

Fisioterapia del suelo pélvico, ejercicios de Kegel

- músculos del miembro superior: cintura escapular (morfología de cada músculo y función). Pectoral mayor. Inervación. Músculos que mueven el brazo. Manguito de los rotadores (hombro doloroso). Músculos que mueven el antebrazo. Músculos de muñeca y mano extrínsecos e intrínsecos

Nervio radial: ramas motoras. Nervio cubital. Síndrome de túnel carpiano

-Músculos del miembro inferior: Músculos que mueven muslo y pierna (morfología, función e inervación). Inyección intramuscular. Lesión de aductores.

-Músculos que mueven la pierna. Pata de ganso. Huevo poplíteo. Músculos que mueven el pie: intrínsecos y extrínsecos. Tendón de Aquiles.

Aponeurosis plantar.

Postura ergonómica. Cuidado de la ergonomía en el trabajo diario de Enfermería: quirófano, consulta, planta

5.3 ARTICULACIONES

Clasificación estructural y funcional

Articulaciones fibrosas: sindesmosis, suturas, gonfosis

Articulaciones cartilaginosas

Articulaciones sinoviales

Articulaciones uniaxiales, biaxiales y multiaxiales

Componentes, función, luxación de:

-Articulación del hombro

-Articulación del codo

-Articulaciones radiocarpianas

-Articulaciones mano

-Cadera

- Rodilla: exploración de ligamentos

- Tobillo

- Articulaciones vertebrales: componentes, función

6. SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO

6.1 CORAZÓN

- Corazón
- Anatomía topográfica del corazón
- Cubiertas del corazón
- Sistema circulatorio
- Pared cardíaca
- Cavidades cardíacas y septos
- Valvulas cardíacas
- Movimientos cardíacos
- Ruidos cardíacos. Soplos
- Flujo de la sangre
- Sistema de conducción del corazón

6.2 ARTERIAS Y VENAS

- Tipos de vasos sanguíneos. Estructura de los vasos sanguíneos. Capas.
- Tipos de arterias. Anastomosis vasculares
- Capilares.
- Tipos de venas. Varices. Anastomosis venosas.

7. APARATO RESPIRATORIO

- Funciones: intercambio gaseoso, distribución y calentamiento del aire. Humidificación. Regulación del PH.
- Tracto respiratorio inferior
- Tracto respiratorio superior

8. APARATO DIXESTIVO

- Papel del sistema digestivo :digestión mecánica, digestión química
- Organos del sistema digestivo. Anatomía topográfica
- Pared del tracto gastrointestinal: capas, variaciones en las capas en cada zona del tubo digestivo (esófago, estomago, duodeno, intestino delgado, intestino grueso)
- Boca: estructuras
- Faringe: deglución
- Esófago: localización, estructura, función
- Estómago
- Intestino delgado
- Intestino grueso
- HIGADO:
- localización, morfología y subdivisiones PANCREAS
- Localización, morfología y zonas

9. APARATO XÉNITO-URINARIO

- SISTEMA REPRODUCTOR FEMENINO
- Funciones: reproducción, producción de gametos, nutrición y protección del feto durante su desarrollo y tras el nacimiento
- Estructura: órganos esenciales y accesorios
- SISTEMA REPRODUCTOR MASCULINO
- Localización topográfica.
- Órganos esenciales, órganos accesorios
- APARATO URINARIO
- Morfología y órganos que lo constituyen

10. SISTEMA ENDOCRINO

- Funciones del sistema endocrino
- Comparativa entre el sistema endocrino y el sistema nervioso
- Organos diana
- Principales glándulas endocrinas.Hormonas
- Hipofisis
- Tiroides
- Glandulas paratiroides
- Glanduals suprarrenales.
- Otras glandulas endocrinas

11. ÓRGANOS DOS SENTIDOS

- Receptores sensoriales.
- Sensaciones de la piel
- Receptores de estiramiento
- Sentido del olfato
- Sentido del gusto
- Sentido del oído y del equilibrio: oído, audición y equilibrio
- Visión: el ojo. Capa fibrosa, capa vascular, capa interna. Globo ocular.

12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	SISTEMA NERVIOSO CENTRAL -Funciones generales del SNC -Cubiertas del encéfalo y la médula espinal -Líquido cefalorraquídeo -Medula espinal -Encefalo -Cerebro: estructura y especialización SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO -origen embrionario. Función - subdivisiones: somático, autónomo o vegetativo, nervios periféricos - Sistema Nervioso Periférico Somático
---	--

Planificación			
	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminarios	12	24	36
Actividades introductorias	1	0	1
Tutoría en grupo	6	18	24
Sesión maxistral	75	75	150
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	2	4
Traballos e proxectos	2	4	6
Probas de tipo test	2	2	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminarios	Sesións con estudo de modelos anatómicos desmontables, atlas, etc. Todo iso para a localización precisa das partes do corpo humano.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Tutoría en grupo	Apoyo personalizado a nivel individual o en pequenos grupos tratando de responder a las necesidades de los alumnos: problemas de comprensión conceptual, asesoramiento para la realización de trabajos personales y grupales, técnicas de presentación y exposición pública, búsquedas bibliográficas, etc.
Sesión maxistral	Sesións de clases expositivas, con explicacións dos conceptos teóricos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Ainda que ao longo das sesións maxistras e seminarios o alumno poderá preguntar calquera dúbida que lle xurda, recoméndase/ponse a disposición do alumno a posibilidade de que unha vez que traballou o contido da devandita explicación da sesión maxistral ou seminario, se lle xorden dúbidas, poida acudir ao profesor e resolvelas de maneira personalizada a través de tutorías.
Seminarios	Ainda que ao longo das sesións maxistras e seminarios o alumno poderá preguntar calquera dúbida que lle xurda, recoméndase/ponse a disposición do alumno a posibilidade de que unha vez que traballou o contido da devandita explicación da sesión maxistral ou seminario, se lle xorden dúbidas, poida acudir ao profesor e resolvelas de maneira personalizada a través de tutorías.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Seminarios	Prueba final: examen de figuras	15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Preguntas de respuesta larga dentro de la prueba final	30
Traballos e proxectos	Traballos en grupo	15
Probas de tipo test	Prueba con preguntas de respuesta múltiple	40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Na primeira oportunidade, para alcanzar o aprobado é necesario obter na proba escrita un 5 como mínimo (sobre 10 puntos). Esta puntuación suporá, como queda dito, o 70 % da cualificación final. Unha vez superada, a esta nota se lle sumarán as obtidas nos traballos personais (ata 1,5 puntos) e nos seminarios (ata 1,5).

Na segunda oportunidade, a cualificación final obterase únicamente da proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

Thibodeau-Patton, **Anatomía y Fisiología**, 6ª,
Tórtora-Grabowosky, **Principios de Anatomía y Fisiología**, 9ª,
Frank H. Netter, **Atlas de Anatomía Humana**, 5ª,
Patton Thibodeau, **Anatomy and Physiology**, 7ª,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Introducción á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Asignaturas que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicoloxía: Psicoloxía				
Asignatura	Psicoloxía: Psicoloxía			
Código	P51G140V01102			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS 9	Seleccione FB	Curso 1	Cuatrimestre 1c
Lengua Impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Romero Insua, María Dora			
Profesorado	Romero Insua, María Dora			
Correo-e	dora_insua@yahoo.es			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición general	Finalizado o proceso de ensinanza-aprendizaxe de Psicoloxía, o alumnado deberá contar cos coñecementos necesarios que lle capaciten para integrar os coñecementos na prestación dos coidados integrais, as persoas ante as situacións de saúde-enfermidade. Igualmente estará capacitado para establecer e realizar unha relación eficaz co paciente, familia e grupo.			

Competencias de titulación	
Código	
A10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
A11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
A12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
A14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
A31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
A47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
A50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.

Competencias de materia	
Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Identificar as aportacións da psicoloxía na área da saúde.	A10 A11 A31
Desenvolver os mecanismos que permitan unha mellor comprensión, cumprimento e satisfacción da persoa ante o afrontamento da enfermidade e no autocoidado da saúde.	A11 A50
Aplicar un bó manexo das habilidades sociais na relación interpersonal que se establece entre o profesional de enfermaría co paciente e familia.	A12 A47
Coñecer os conceptos de violencia de xénero e os seus determinantes para poder proporcionar unha atención integral ás persoas maltratadas así como deseñar un protocolo para a súa intervención.	A14

Contidos	
Tema	
1.- Introducción á psicoloxía. Concepto de psicoloxía. Psicoloxía científica.	Principais escolas de psicoloxía. Concepto. Tendencias que formaron a psicoloxía actual A psicoloxía no ámbito da enfermaría.
2.- Pensamento, linguaxe e procesos básicos de adaptación.	Pensamento. Linguaxe. Memoria. Natureza e funcionamento da memoria. Patoloxía da memoria. Atención. Intelixencia e aptitudes. Patoloxía das condutas intelixentes. Enfoque desde a perspectiva de xénero.
3.- Procesos básicos de activación.	Concepto de emoción. Bases neurofisiolóxicas. Emocións e sentimentos. Alteracións. Concepto de alexitimia. Intelixencia emocional. Escalas. Aplicación nos coidados de Enfermería

4.- Personalidade.

Concepto.Temperamento e carácter.
Pulsións. Tipoloxías de persoalidade. Frustración e conflito.Clases de conflitos e a súa resolución. Reaccións diante da frustración.
Actitudes,creenzas e valores.A formación social da persoalidade.
Aplicacións en enfermaría.Análise desde a perspectiva de xénero.

5.- Aprendizaxe.	Bases da aprendizaxe. Condicionamento clásico. Condicionamento instrumental. Aprendizaxe observacional. Ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermar. Aprendizaxe e habilidades sociais. Análise de datos segregados de xénero na adquisición de condutas.
6.- Psicoloxía evolutiva.	Principais autores. Etapas. Infancia. Adolescencia. Idade adulta. Vellez. Enfoque desde a perspectiva de xénero.
7.- A enfermidade e o seu impacto psicolóxico.	Representación mental da enfermidade. Enfermidade crónica e aguda. Estratexias de afrontamento. Papel da enfermaría.
8.- Hospitalización e o seu impacto psicolóxico.	O Hospital como escenario ameazante. Ansiedade da persoa enferma. Tipos. Datos de estudos según a perspectiva de xénero. Actuación do profesional da enfermaría.
9.- Intervención de enfermaría ante distintos tipos de pacientes.	Paciente Cirúrxico, Oncolóxico, Depresivo, Terminal. Estratexias de intervención. Principais recursos do paciente.
10.- A comunicación e as habilidades sociais.	Comunicación. Formas, métodos e perturbacións. Barreiras. Asertividade. Escoita activa. Linguaxe non verbal. A comunicación desde a perspectiva de xénero.
11.- Técnicas de relaxación.	Relaxación progresiva de Jacobson. Métodos alternativos para mellorar o benestar da persoa enferma.
12.-Aspectos psicolóxicos, físicos e sociais da violencia de xénero.	Bases conceptuais da Violencia de Xénero. □A estrutura social como facilitadora da Violencia de Xénero.□Indicadores de Risco da Violencia de xénero. Prevención da violencia. Factores Protectores.□Protocolos de actuación na abordaxe integral da violencia de xénero.
13.-Mecanismos psicolóxicos da curación	Psicoterapia. Concepto. Principios elementais da psicoterapia. Clasificacións. Concepto e utilidade do psicodrama.Tipos de psicodrama.
14.- Apoio psicoemocional ao paciente e á familia.	Concepto.A relación de axuda. Fases da relación de axuda. Características. Implicación emocional do persoal de enfermaría. A importancia da perspectiva de xénero na relación de axuda.
15.- Coidados á persoa que coida.	Autoestima. Manexo do estrés. Prevención do Burnout. Intelixencia emocional. O coidado como rol de xénero. Integración de roles. Aprender a coidarse.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	2	4
Sesión maxistral	75	75	150
Seminarios	16	16	32
Presentacións/exposicións	8	8	16
Titoría en grupo	8	8	16
Probas de tipo test	2	1	3
Probas de resposta curta	2	2	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	A sesión maxistral vai ser a técnica docente habitual, co apoio de medios audiovisuais e exposición de casos prácticos, pretendendo favorecer a implicación e participación do alumnado. Planificación de traballos a desenvolver polo alumnado.
Seminarios	Actividade sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Actividade de aprendizaxe das clases teóricas .Entrenamento guiado. Autocritica e heterocritica Aprendizaxe en base a problemas Video Forum

Presentacións/exposicións	Realizaranse traballos en grupos de máximo 5 alumnos/as seguindo o esquema: Análise e interpretación de datos. Estudio de casos. Resolución de problemas Entrevistas. Búsquedas documentais e lecturas recomendadas Sesións periódicas coa profesora para seguimento e preparación da presentación en formato power-point.
Tutoría en grupo	Tutoría programada individual ou en grupo Orientación/asesoramento. Retroalimentación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Atendendo as necesidades e consultas do alumnado con calendario previo ou a petición do alumnado, con atención, orientación e tutoría. Tutoría presencial en grupo na realización de seminarios e traballos da materia. De forma non presencial a través do correo electrónico.
Seminarios	Atendendo as necesidades e consultas do alumnado con calendario previo ou a petición do alumnado, con atención, orientación e tutoría. Tutoría presencial en grupo na realización de seminarios e traballos da materia. De forma non presencial a través do correo electrónico.
Tutoría en grupo	Atendendo as necesidades e consultas do alumnado con calendario previo ou a petición do alumnado, con atención, orientación e tutoría. Tutoría presencial en grupo na realización de seminarios e traballos da materia. De forma non presencial a través do correo electrónico.
Actividades introdutorias	Atendendo as necesidades e consultas do alumnado con calendario previo ou a petición do alumnado, con atención, orientación e tutoría. Tutoría presencial en grupo na realización de seminarios e traballos da materia. De forma non presencial a través do correo electrónico.
Presentacións/exposicións	Atendendo as necesidades e consultas do alumnado con calendario previo ou a petición do alumnado, con atención, orientación e tutoría. Tutoría presencial en grupo na realización de seminarios e traballos da materia. De forma non presencial a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	Participación na aula.	5
Seminarios	Busca e preparación de temas e materias necesarios para afondar nos contidos da materia e preparación dos traballos de aula e outras actividades do desenvolvemento do programa.	15
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia	10
Probas de tipo test	Proba final: realización de probas de coñecementos e de relacións entre temas e conceptos. Aprobarase cando o estudante alcance unha cualificación como mínimo dun 50 % do valor da proba	50
Probas de resposta curta	Proba final: debe responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia O aprobado nesta proba acádase cun 50% do seu valor.	20

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar a materia, o alumnado ten que ter aprobado (50%) a avaliación correspondente ás probas de tipo test e ás probas de resposta curta e só a partires desa puntuación se engaden as demais cualificacións obtidas.

Bibliografía. Fontes de información

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas I**, Síntesis, Madrid,
Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas II**, Editorial Síntesis, Madrid,
Llor, B. y col., **Ciencias Psicosociales aplicadas a la salud**, Interamericana. McGraw-Hill, Nueva York,
Tazón, P. y col, **Ciencias psicosociales**, Masson, Barcelona,
Novel, G. y col, **Enfermería Psicosocial y Salud Mental**, . Masson, S.A, Barcelona,
Nieto, J. y col, **Psicología para Ciencias de la Salud. Estudio del comportamiento humano ante la enfermedad**, McGraw Hill, Interamericana, Madrid,
Hoffman, L. y col, **Psicología del desarrollo hoy**, 2 vol. McGraw Hill, Madrid,
Santiago de Torres, J., **Procesos Psicológicos Básicos**, McGraw-Hill,
Bayés,R, **Psicología oncológica**, Martínez Roca,
Cibanal, Juan, **Interrelación del profesional de Enfermería con el paciente**, Doyma,
Bernis C, López R, Prado,(Eds), **La salud de las mujeres en el umbral del siglo XXI**, Ediciones UAM,

psicodoc.copmadrid.org/psicodoc.htm,

Colegio oficial de Psicólogos, www.cop.es,

Dorsch,F, **Diccionario de psicología**, Herder,

enfermeros.org/revista/,

López Zafra E, **Violencia conta las mujeres: descripción e intervención biopsicosocial.**,

www.index-f.com/index-enfermeria/revista.php,

Preténdese promover a análise crítica mediante a lectura de distintos artigos de actualidade relacionados co contido do programa. Uso das TIC para a presentación de traballos na aula .Uso das bases de datos.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica: Bioquímica				
Asignatura	Bioquímica: Bioquímica			
Código	P51G140V01103			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descriptores	Creditos ECTS	Selección	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	1	1c
Lengua	Galego			
Impartición				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Sánchez Vázquez, M ^a Celsa			
Profesorado	Sánchez Vázquez, M ^a Celsa			
Correo-e	celsanva@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano, comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.	A1
Coñecemento relevante e capacidade para aplicar ciencias básicas e da vida.	A1
Comprender o código xenético e a súa importancia na síntese das proteínas.	A1

Contidos

Tema	
Base da bioquímica.	Bioelementos. Biomoléculas. Auga.
Glúcidos.	Xeneralidades. Propiedades. Clasificación.
Lípidos.	Xeneralidades. Propiedades. Clasificación.
Proteínas.	Aminoácidos. Niveis estruturais. Enlace peptídico. Propiedades e proteínas de interese biolóxico.
Ácidos nucleicos. Código xenético.	Estrutura do ADN e ARN. Biosíntese do ADN. Síntese do ARN. Biosíntese das proteínas: do ADN á proteína.
Metabolismo enerxético.	Metabolismo dos glúcidos. Metabolismo dos lípidos. Metabolismo das proteínas. Converxencia metabólica na obtención oxidativa da enerxía. Rendimento enerxético.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Sesión maxistral	37	74	111
Traballos de aula	6	12	18
Actividades introdutorias	2	2	4
Titoría en grupo	4	2	6
Probas de tipo test	2	2	4
Traballos e proxectos	1	2	3

Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	2	4
--	---	---	---

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos conceptos teóricos.
Traballos de aula	Traballos individuais e grupais dos temas da materia. Posta en común de temas de actualidade relacionados coa materia.
Actividades introdutorias	Actividades a realizar no primeiro día encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Titoría en grupo	Seguimento do proceso de aprendizaxe dos grupos de traballo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	As titorías faranse tanto de forma grupal como individual. Todo baseado no aprendizaxe significativo e na investigación-acción.
Traballos de aula	As titorías faranse tanto de forma grupal como individual. Todo baseado no aprendizaxe significativo e na investigación-acción.
Titoría en grupo	As titorías faranse tanto de forma grupal como individual. Todo baseado no aprendizaxe significativo e na investigación-acción.
Pruebas	Descrición
Probas de tipo test	As titorías faranse tanto de forma grupal como individual. Todo baseado no aprendizaxe significativo e na investigación-acción.
Traballos e proxectos	As titorías faranse tanto de forma grupal como individual. Todo baseado no aprendizaxe significativo e na investigación-acción.
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As titorías faranse tanto de forma grupal como individual. Todo baseado no aprendizaxe significativo e na investigación-acción.

Avaliación		
	Descrición	Calificación
Sesión maxistral	A sesión maxistral avaliarase polo método de investigación-acción.	10
	Avaliarase a asistencia, intervención e participación dos alumnos na construción do coñecemento.	
Traballos de aula	Avaliarase o coñecemento adquirido na elaboración de traballos individuais e grupais.	10
	Teranse en conta valores de cooperación, capacidade de traballo en grupo e responsabilidade individual e colectiva.	
Probas de tipo test	Proba final: cualificación do test segundo a fórmula: acertos menos erros.	40
Traballos e proxectos	Calificación da presentación dos traballos feitos polos alumnos de forma individual ou grupal.	15
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba final: inclúe preguntas abertas onde o alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia en resposta extensa.	25

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fontes de información
Cooper e Hausman, La célula , quinta,
Lehninguer, Bioquímica ,
Lehninguer, Principios de bioquímica ,
Rawn, Bioquímica ,
Lozano, Bioquímica y biología molecular para las ciencias de la salud. ,
Alberts y otros, Biología molecular de la célula , cuarta,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería comunitaria I				
Asignatura	Enfermería comunitaria I			
Código	P51G140V01104			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Selección	Curso	Cuatrimestre
	6	OB	1	1c
Lengua	Impartición			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Fontúrbel Lliteras, M ^a Teresa			
Profesorado	Fontúrbel Lliteras, M ^a Teresa Irisarri Castro, María Luisa			
Correo-e	fonturbellliteras@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade.
A21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
A22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
A23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
A24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
A25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
A26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
A27	Educación, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
A28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
A29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
A32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
A33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
A50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Coñecer o concepto actual de saúde e identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.	A23 A24 A28
Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.	A23 A24 A28
Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade: describir los obxectivos, usos e aplicacións da Epidemioloxía. Coñecer e manexar o método epidemiolóxico, así como a medición da enfermidade mediante os distintos tipos de estudos epidemiolóxicos.	A23 A24 A25 A26 A29
Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde. Coñecer os conceptos demográficos das poboacións humanas e a demografía como apoio estatístico á Epidemioloxía e Enfermería Comunitaria.	A23 A24 A26
Identificar os datos demográficos e o seu interese en Saúde comunitaria e como apoio da epidemioloxía.	
Analizar a dinámica, táboas de vida, condicións sociais e tendencias da poboación e a súa utilidade na saúde comunitaria.	
Educación, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.	A22 A27

Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.	A20 A25
Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.	A20 A22
Traballar dunha maneira holística, tolerante, sen enxuízamentos, coidadosa e sensible, asegurando que os dereitos, crenzas e desexos dos diferentes individuos ou grupos non se vean comprometidos.	A20 A21 A50
Valorar o risco e promocionar activamente o benestar e seguridade de toda a xente do entorno de traballo (incluídas/os elas/os mesmas/os).	A21 A32 A33

Contidos

Tema	
TEMA1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1. Concepto clásico de saúde 2. Concepto de saúde da OMS 3. Novas achegas ao concepto de saúde 4. Enfermidades. Clasificación
TEMA 2. FACTORES DETERMINANTES DA SAÚDE	1. Concepto de Lalonde 2. Importancia dos diversos factores 3. Actuacións sanitarias
TEMA 3. SAÚDE PÚBLICA E SAÚDE COMUNITARIA	1. A saúde pública clásica 2. Concepto actual de saúde pública 3. A saúde comunitaria 4. Enfermaría no contexto da saúde pública. Atención comunitaria
TEMA 4. DEMOGRAFÍA SANITARIA	1. Concepto 2. Fontes de información demográfica 3. Demografía estática 4. Demografía dinámica 5.- Estudo do desenvolvemento das poboacións e a súa repercusión sobre a saúde.
TEMA 5. EPIDEMIOLOXÍA	1. Concepto 2. Obxectivos 3. O método epidemiolóxico
TEMA 6. A MEDICIÓN DA ENFERMIDADE	1. Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia 2. Medidas de asociación e medidas de impacto 3. Causalidade
TEMA 7. ESTUDOS EPIDEMIOLÓXICOS	1. Clasificación dos estudos 2. Estudos descritivos 3. Estudos de cohortes e caso-control 4. Estudos experimentais: ensaios clínicos
TEMA 8. IMPORTANCIA DO MEDIO NA SAÚDE	1. Augas de consumo 2. Augas residuais 3. Residuos sólidos. 4. Contaminación ambiental 5. Control de plagas 6. Control sanitario de alimentos 7. Vacunación 8. Urbanización
TEMA 9. OS AXENTES VIVOS E A SÚA IMPORTANCIA NA SAÚDE HUMANA	1. Conceptos xerais 2. Estrutura e clasificación 3. Relacións e interaccións 4. Parasitos nos microorganismos
TEMA 10. MICROORGANISMOS EUCARIOTAS	1.- Protozoos 2.- Fungos 3.- Algas
TEMA 11. MICROORGANISMOS PROCARIOTAS: AS BACTERIAS	1. Morfoloxía, fisioloxía e clasificación 2. Bacterias gram (+) e gram (-) 3. Mecanismos de patoxenicidade 4. Grupos principais de bacterias
TEMA 12. OS VIRUS	1. Concepto e características xerais 2. Tipos de virus e mecanismos de acción

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	48	48	96

Seminarios	8	16	24
Traballos de aula	4	8	12
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de tipo test	2	1	3
Probas de resposta curta	2	1	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	2	3
Estudo de casos/análise de situacións	1	2	3

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado na materia para asesoramento/desenvolvemento das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	1. Titorías personalizadas. 2. Correo electrónico ec1enfpo@gmail.com pazenfermeria@gmail.com
Traballos de aula	1. Titorías personalizadas. 2. Correo electrónico ec1enfpo@gmail.com pazenfermeria@gmail.com
Titoría en grupo	1. Titorías personalizadas. 2. Correo electrónico ec1enfpo@gmail.com pazenfermeria@gmail.com

Avaliación

	Descrición	Calificación
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor.	5
Probas de tipo test	Proba final: inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Para superar esta proba o estudante ten que acadar o 50% do seu valor.	40
Probas de resposta curta	Proba final: inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os/as alumnos/as deben de responder de xeito directo en virtude dos coñecementos que teñen sobre a materia. A resposta que dá o/a alumno/a é breve. Para ser superada, é necesario acadar o 50% do seu valor	30
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas que inclúen exercicios, problemas ou casos a resolver, de Demografía. É obrigatorio aprobar esta parte da materia cun 50% do valor da proba	15
Estudo de casos/análise de situacións	Proba que inclúe análises e resolución de casos ou situacións relativos ao método epidemiolóxico.	10

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar a materia, en calquera das oportunidades, o estudante ten que acadar o 50 % do valor das probas de resposta curta e test; só a partires deste momento sumárase o resto das cualificacións obtidas.

Bibliografía. Fontes de información

Piedrola Gil y otros, **Medicina Preventiva y Salud Publica**, 9ª,
 Icart, Guardia, Isla, **Enfermería Comunitaria. Manuales de Enfermería**,
 FRIAS OSUNA A., **Salud Pública y educación para la salud**,
Página web da consellería de sanidade do servizo galego de saúde,
Página web INE,
Portal de la OMS,
Portal del MSC Ministerio Sanidad y Consumo,

Recomendacións

Asignaturas que continúan el temario

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisiología: Fisiología				
Asignatura	Fisiología: Fisiología			
Código	P51G140V01105			
Titulación	Grado en Enfermería			
Descriptores	Creditos ECTS	Selección	Curso	Cuatrimestre
	9	FB	1	2c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Vázquez Castelo, José Luís			
Profesorado	Sánchez Santos, Raquel Vázquez Castelo, José Luís			
Correo-e	joselvc@mundo-r.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descripción general				

Competencias de titulación

Código	
A1	Conocer e identificar la estructura y función del cuerpo humano. Comprender las bases moleculares y fisiológicas de las células y los tejidos.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Estudiar y proporcionar al alumno los conocimientos del funcionamiento de células, órganos, aparatos y sistemas armonizados en una función común cuyo resultado sea la comprensión global e integrada de la fisiología humana. Será la base para la posterior comprensión de la fisiopatología y los mecanismos de producción de la enfermedad, las bases de la terapéutica y los medios para el mantenimiento de la salud y prevención de la enfermedad.	A1
Comprender de manera racional, completa e integrada los mecanismos de funcionamiento del cuerpo humano en estado de salud.	A1
Aplicar los conocimientos teóricos a la resolución de problemas fisiológicos que se plantean como problemas o demostraciones prácticas.	A1
Adquirir una base de conocimiento adecuada de fisiología al estudiante de enfermería.	A1
Analizar y aplicar de manera práctica los conocimientos adquiridos.	A1
Conocer y destacar los aspectos clínicos relevantes de la materia.	A1

Contenidos

Tema	
1. Introducción a la fisiología.	Introducción a la fisiología.
2. Fisiología celular e histológica.	Introducción. Descubrimiento. Tamaño y forma. Diversidad. Diferenciación. Tipos. Membrana celular. Funciones. Citoplasma. Organelas. Núcleo. Definición. Tipos de tejidos. Funciones y características.
3. Genética.	Introducción. Genética molecular: ADN y ARN. Gametogénesis. Meiosis. Cromosomas. Cariotipo. Código genético. Herencia y enfermedades genéticas.
4. Fisiología digestiva: .	Definición. Misión principal. Organización fisiológica: digestión, secreción, absorción, eliminación. Fisiología del hígado
5. Fisiología respiratoria.	Introducción. Misión principal. Fisiología respiratoria: ventilación, difusión, circulación. Regulación ventilación. Patrón respiratorio normal
6. Fisiología cardiovascular.	Corazón. Misión principal. Ciclo cardíaco. Fibras miocárdicas. Sistema de conducción. Electrocardiograma. Gasto cardíaco. Pulso arterial. Presión arterial. Vasos sanguíneos: arterias, las venas y capilares. Sistema linfático
7. Fisiología renal y líquidos corporales.	Introducción. Misión principal. Fisiología renal: filtración, reabsorción, secreción. Regulación del volumen urinario y plasmático. Orina. Regulación del pH. Funciones excretoras del riñón: endocrinas, metabólicas. Medio interno. Líquidos corporales. Electrolitos. pH.
8. Fisiología endocrina.	Introducción. Funciones y estructura de las hormonas. Regulación de la secreción hormonal. Hipofisis. Tiroides. Paratiroides. Páncreas. Suprarrenales. Gónadas

9. Fisiología sanguínea.	Definición. Misión principal. Células sanguíneas: eritrocitos, leucocitos, plaquetas. Grupos sanguíneos. Plasma. Coagulación.
10. Fisiología del sistema inmunitario. .	Introducción. Inmunidad inespecífica. Inmunidad específica: inmunidad celular e inmunidad humoral
11. Fisiología de él aparato locomotor.	Tejido muscular estriado: funciones, estructura, fisiología de la excitación y contracción muscular Fisiología comparada del músculo cardíaco y músculo liso.
12 . Neurofisiología.	Definición y funciones generales. Divisiones aferentes y eferentes. Células de él sistema nervioso: neuroglia y neuronas. Clasificación neuronas: estructural y funcional. Nervios y fascículos nerviosos. Fisiología de él impulso nervioso. Sinapsis. Neurotransmisores

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Seminarios	6	1	7
Actividades introductorias	1	0.5	1.5
Presentaciones/exposiciones	6	9	15
Sesión magistral	75	112.5	187.5
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	2	2	4
Observacion sistemática	6	0	6
Pruebas de tipo test	2	2	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodologías

	Descripción
Seminarios	Se tratan diversos temas de la asignatura con un abordaje distinto y complementario de la sesión magistral. Se utilizará material audiovisual y se promoverá la participación del alumno.
Actividades introductorias	Introducción de la asignatura y del curso académico de la misma.
Presentaciones/exposiciones	Trabajo en grupo de temas de la materia con presentación y exposición al resto de los alumnos. Serán evaluados contribuyendo a la nota final del alumno.
Sesión magistral	Exposición por parte del profesor de los contenidos de la materia, Fisiología

Atención personalizada

Metodologías	Descripción
Presentaciones/exposiciones	Se prestará atención personalizada para la adecuada realización del trabajo y su exposición

Evaluación

	Descripción	Calificación
Seminarios	Asistencia y participación activa en los seminarios	5
Presentaciones/exposiciones	Calidad en el contenido y en la exposición del trabajo seleccionado	15
Pruebas de respuesta larga, de desarrollo	Prueba final: el resultado de la evaluación de las preguntas de respuesta de desarrollo tiene que alcanzar el 50% del valor total de la prueba	60
Pruebas de tipo test	Prueba final: preguntas de respuesta múltiple en la que solo una es verdadera. Se aplica la fórmula: $(A - F/3) \cdot \text{valor de la pregunta}$. A: aciertos y F: fallos Es condición obligatoria alcanzar en esta prueba el 50% de su valor para poder hacer la evaluación global (suma de todas las pruebas evaluables)	20

Otros comentarios sobre la Evaluación

Si un estudiante no realiza durante el curso las actividades evaluables, en la segunda oportunidad su evaluación se hace sobre el 80% de la materia, correspondiente al valor de la prueba final

Fuentes de información

Recomendaciones

Asignaturas que continúan el temario

Enfermería clínica I/P51G140V01204
Enfermería clínica II/P51G140V01205
Enfermería comunitaria II/P51G140V01206
Introducción a la enfermería clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Estadística: Estadística/P51G140V01106
Fundamentos de enfermería/P51G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Asignatura	Estatística: Estatística			
Código	P51G140V01106			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Selección	Curso	Cuatrimestre
	6	FB	1	2c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra) Dpto. Externo			
Coordinador/a	Fontúrbel Lliteras, M ^a Teresa			
Profesorado	Diéguez Montes, M ^a Paz Fontúrbel Lliteras, M ^a Teresa			
Correo-e	fonturbellliteras@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición general				

Competencias de titulación

Código	
A8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
A26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.	A26
Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.	A8
Capacidade de facer valer os xuízos clínicos para asegurar que se acadan os estándares de calidade e que a práctica está baseada na evidencia.	A8 A26
Coñecemento relevante de e capacidade para aplicar ciencias básicas e da vida.	A8 A26
Coñecemento relevante de e capacidade para aplicar principios de investigación e información.	A8 A26
Capacidade para informar, rexistrar, documentar e derivar coidados utilizando tecnoloxías adecuadas.	A8 A26

Contidos

Tema	
TEMA 1. Introducción ao método estatístico.	1. Estatística descritiva e estatística indutiva. 2. Poboación e mostra. 3. Métodos de mostraxe. 4. Tipos de variables.
TEMA 2. Organización dos datos.	1. Distribucións de frecuencias. 2. Táboas de distribución de frecuencias. 3. Representacións gráficas.
TEMA 3. Análise descritivo dos datos	1. Medidas de tendencia central 2. Parámetros de posición 3. Medidas de dispersión
TEMA 4. Series estatísticas de dúas variables	1. Correlación lineal 2. Regresión
TEMA 5. Modelos de distribucións	1. Distribución normal 2. Distribución t de Student 3. Distribución binomial 4. Distribución de Poisson
TEMA 6. Introducción ás técnicas de inferencia estatística	1. Estimación de parámetros. 2. Probas de hipótese. 3. Intervalos de confianza 4. Significación estatística

TEMA 7. Probas de hipóteses para variables cualitativas	1. A proba chi-cuadrado.
TEMA 8. Tecnoloxías da información e da comunicación	1. Os fundamentos das tecnoloxías da información e as comunicacións: Conceptos básicos. 2. Sector multimedia. Internet e tecnoloxías asociadas. 3. Servizos e ferramentas dispoñibles en Internet.
TEMA 9. Tecnoloxías para o tratamento da información.	1. Organización de datos, realización de cálculos e gráficos empregando o ordenador. 2. Elaboración e publicación de documentos mediante ferramentas on-line dispoñibles en Internet.
TEMA 10. As tecnoloxías da información e da comunicación no sistema sanitario	1. As TIC e a e-Saúde 2. As diferentes tecnoloxías, servizos e ferramentas existentes no ámbito da sanidade 3. Utilización dos servizos on-line relacionados coa saúde, dentro da sociedade

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	36	36	72
Estudo de casos/análises de situacións	14	14	28
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	5	10	15
Prácticas autónomas a través de TIC	6	12	18
Titoría en grupo	8	0	8
Probas de resposta curta	2	2	4
Probas de tipo test	2	2	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Titoría en grupo	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

	Descrición	Calificación
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Exercicios presentados pola profesora e que deben ser resoltos adecuadamente polo estudante de forma autónoma ao longo do curso académico.	15
Prácticas autónomas a través de TIC	Realizar todas as actividades prácticas guiadas propostas, presentándoas no tempo e forma establecido e estar cualificadas, todas elas, como aptas. Asistir e participar nas actividades presenciais mostrando actitude positiva en todo momento.	15
Probas de resposta curta	Proba final: preguntas directas sobre un aspecto concreto que o alumnado debe responder de maneira directa e breve.	30
Probas de tipo test	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Aplicarase unha fórmula de desconto nas respostas erradas.	40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Cómpre superar a proba final: preguntas de resposta curta e tests (70% da avaliación da materia), cun 50% do seu valor, en calquera das oportunidades. Só a partires deste momento, súmanse as avaliacións das demais probas.

Bibliografía. Fontes de información

M. T. Icart Isern, M. L. Torrents García, B. Bermejo Fraile, J Canela Soler., **ENFERMERIA COMUNITARIA. EPIDEMIOLOGIA. Parte I. ESTADISTICA**,
Morton, R. F. y Hebel, J. R., **BIOESTADISTICA Y EPIDEMIOLOGIA**,
Sergas, **Paxina web da consellería de sanidade, do servizo galego de saúde. www.sergas.es**,
Xunta, **Iniciativas de modernización e innovación tecnolóxica. <http://imit.xunta.es/>**,
Universidad de Málaga, **Universidad de Málaga. www.bioestadistica.uma.es/libro/**,
INE, **Paxina web INE e do IGE. www.ine.es**,
OMS, **Portal de la OMS: <http://www.who.int/en/>**,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermaría				
Asignatura	Fundamentos de enfermaría			
Código	P51G140V01107			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Seleccione	Curso	Cuatrimestre
	9	OB	1	2c
Lengua				
Impartición				
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra) Dpto. Externo			
Coordinador/a	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Profesorado	Diéguez Montes, M ^a Paz Sánchez Radío, Silvia Esther			
Correo-e	silvest55@hotmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición general	Fundamentos da enfermaría é unha materia da rama de coñecemento das ciencias da enfermaría cuxos contidos estrutúranse en cinco unidades modulares que lle permitan o estudante adquirir os coñecementos, habilidades e actitudes necesarias para que adquira as competencias propias da materia na disciplina.			

Competencias de titulación

Código	
A8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
A15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
A16	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.
A17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
A18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
A19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
A33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
A49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.	A15
Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.	A16
Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.	A17
Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría	A18
Dirixir, avaliar e prestar coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.	A19
Capacidade para traballar dunha maneira holística, tolerante, sen enxuízamentos, coidadosa e sensible, asegurando que os dereitos, crenzas e desexos dos diferentes individuos ou grupos non se vexan comprometidos.	A49
Capacidade para recoñecer os diversos roles, responsabilidades e funcións do persoal de enfermaría	A33
Capacidade para manter a dignidade, privacidade e confidencialidade do paciente (utilizando as habilidades...).	A49
Capacidade para informar, rexistrar, documentar e derivar coidados utilizando tecnoloxías adecuadas.	A8

Contidos

Tema

MÓDULO 1: Historia da Enfermería.

- A prehistoria. Coidados de supervivencia.
- O mundo clásico: Grecia e Roma.
- A Idade Media. As Cruzadas.
- A enfermería no mundo moderno.
- O mundo Contemporáneo.
- Florece Nigthingale.
- Século XIX. Practicantes e Matronas.
- Colexios Profesionais.

MÓDULO 2: Marco Conceptual

- Concepto de marco teórico.
- Modelos máis representativos.
- Modelos de coidados de Virginia Henderson.
- Os autocoidados de Dorothea Orem.
- Outros modelos de autocoidados.
- Funcións e actividades de enfermería.
- Leis e teorías.

MÓDULO 3: Proceso de atención de enfermería.

- Método de resolución de problemas.
- Principais teorías e modelos.
- Etapas do PAE. Plans de coidados.

MÓDULO 4: Patróns funcionais de saúde de Marjorie Gordon.

- Desenvolvemento dos patróns e busca dos elementos comúns co modelo de necesidades básicas de Virginia Henderson.

MÓDULO 5: Procedementos básicos de enfermería.

- Nocións fundamentais que sirven de base na práctica enfermeira.
- Estrutura dun procedemento.
- Ingreso. Recepción e acomodación do usuario nunha unidade de hospitalización básica. Unidade do paciente. Ambiente terapéutico. Peso e talla.
- Planificación do alta de enfermería.
- Rexistros: Normas de utilización dos rexistros.
- Coidados en relación coa hixiene e benestar do paciente: cama hospitalaria e aseo del paciente encamado e hixiene de cavidades naturais. Cambio de ropa do paciente segundo a situación.
- Coidados básicos en alimentación.
- Coidados básicos en eliminación. Uso de cuñas e botellas urinarias.
- Constantes vitais: medición de signos vitais e interpretación de resultados.
- Medidas preventivas fronte á infección: manexo campo quirúrgico, colocación de guantes estériles, manexo do material quirúrxico básico, torundas. Desinfectantes e antisépticos. Política de antisépticos.
- Precauciones estándar.
- Administración de medicamentos vía oral, rectal, muscular, subcutánea, intradérmica, transdérmica, inhalatoria. Instilacións.
- Posicións e correcta alineación corporal do paciente encamado. Posicións dos usuarios nas exploracións e técnicas diagnósticas habituais.
- Glucemia capilar
- Iniciación á sueroterapia. Preparación de medicamentos dispensados en ampolas e viais.
- Iniciación á oxigenoterapia. Aerosolterapia. Nebulizacións.
- Intervencións de enfermería para o descanso e sono.
- Recollida de mostras para o seu estudo microbiolóxico. Calidade pre-analítica.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Titoría en grupo	4	2	6
Presentacións/exposicións	8	16	24
Obradoiros	22	22	44
Sesión maxistral	62	62	124
Actividades introdutorias	2	1	3
Traballos tutelados	2	4	6
Seminarios	4	4	8
Probas de resposta curta	2	4	6
Probas de tipo test	2	2	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	Traballo grupal, autocorrección

Presentacións/exposicións Traballo no laboratorio

Obradoiros	Sesións en grupo de simulacións de técnicas relacionadas con cuidados básicos.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante de maneira grupal, elabora un plan de cuidados individualizado baixo a tutela dunha profesora da materia.
Seminarios	Asistencia a clase.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminarios	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Titoría en grupo	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Presentacións/exposicións	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Obradoiros	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Sesión maxistral	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Traballos tutelados	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Pruebas	Descrición
Probas de resposta curta	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test
Probas de tipo test	Talleres de habilidades. Cuestionario tipo test

Avaliación

	Descrición	Calificación
Presentacións/exposicións	O alumno presentará na clase un tema con apoio audiovisual cunha duración de 15 minutos.	6
Obradoiros	Asistencia obrigatoria. Dúas probas prácticas individuais nas que o alumnado realizará un ou dous procedementos básicos, elixidos ao azar, dentre os xa practicados nos obradoiros de mañán ou de tarde, durante o curso. Para acceder as probas prácticas o estudantado ten que aprobar unha proba previa escrita de coñecemento. O alumnado ten que acadar o 50% do valor total destas probas para superar a materia.	28
Traballos tutelados	Elaboración dun plan de cuidados individualizado	6
Probas de resposta curta	Proba final: o alumno responde de forma precisa e concreta demostrando. Se contido de ditas respostas pon en evidencia que o/a alumno/a fai uso inxustificable e grave dos termos, será revisado polo equipo docente da materia quen pode invalidar o valor desta proba. O alumnado ten que acadar o 50% do seu valor total para poder aprobar a materia.	20
Probas de tipo test	Proba final: preguntas test con resposta múltiple na que só unha é verdadeira. Por cada dous erros descontaselle un acerto. O alumnado ten que acadar o 50% do seu valor total para poder aprobar a materia.	40

Otros comentarios sobre la Evaluación

Bibliografía. Fontes de información

Potter/Perry, Fundamentos de Enfermería , Mosby,
P. Donahue, Historia de la Enfermería , Doyma,
C. Garcia Martin, Historia de la Enfermería , Harcourt,
R.L. Wesley, Teorías y Modelos de enfermería. , Interamericana,
Marriner, Modelos y Teorías en Enfermería , Mosby,
Ackley y Ladwig, Manual de diagnosticos de Enfermería , Mosby,
Murray, Proceso de atención de enfermería , Interamericana,
L. Carpenito, Diagnostico de Enfermería , Interamericana,
R.Alfaro, Aplicación del PAE , Mosby,
M.Johnson, Interrelaciones NANDA, NOC y NIC , Elsevier,
Proceso enfermero desde el modelo de cuidados de V.Henderson , Ilustre Colegio de Enfermeros de Jaén,

Recomendacións

Asignaturas que se recomenda cursar simultaneamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Asignaturas que se recomenda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma moderno: Inglés técnico				
Asignatura	Idioma moderno: Inglés técnico			
Código	P51G140V01108			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS 6	Selección FB	Curso 1	Cuatrimestre 2c
Lengua	Castelán			
Impartición	Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	González García, María			
Profesorado	González García, María			
Correo-e	inglestecnico.enf@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descripción general	A materia ten como finalidade o desenvolvemento das competencias comunicativas orais e escritas do alumnado e o coñecemento de léxico especializado relacionado coas ciencias da saúde en xeral e coa enfermaría en particular.			

Competencias de titulación

Código	
A8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
A12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
A53	Capacidade para cuestionar, avaliar, interpretar e sintetizar criticamente un abano de información e fontes de datos que faciliten a elección do paciente.
A54	Coñecemento relevante de e capacidade para aplicar resolución de problemas e toma de decisións.
A55	Coñecemento relevante de e capacidade para aplicar principios de investigación e información.

Competencias de materia

Resultados previstos en la materia	Resultados de Formación y Aprendizaje
Coñecer a terminoloxía relacionada coas ciencias da saúde (partes do corpo humano, sufixos e prefixos latinos, abreviaturas, vocabulario relacionado co persoal sanitario, etc...).	A8 A55
Analizar e comprender textos específicos, lendo de maneira autónoma textos de temática especializada, comprendendo os seus elementos esenciais e captando a súa función e organización discursiva.	A53 A54
Desenvolver estratexias para aplicar distintos tipos de lectura, a lectura rápida (skimming), a procura de información específica nun texto (scanning) e a lectura en detalle (intensive reading), así como a tradución de textos específicos e a comprensión de diálogos que reflictan situacións de comunicación habitual.	A8 A53 A55
Utilizar correctamente estratexias para comunicarse de forma efectiva con pacientes e persoal do hospital.	A12

Contidos

Tema	
Tema 1. INTRODUCTION	1. Presentación da materia 2. Recursos para a busca de información no ámbito das ciencias da saúde (diccionarios, glosarios, páxinas especializadas, etc...).
Tema 2. THE HUMAN BODY	1. Principais partes do corpo humano (nome común vs. nome científico). Sufixos e prefixos latinos. 2. Principais órganos do corpo humano e a súa función. 3. Instrucións e peticións amables. Uso do imperativo. Preposicións, verbos preposicionais e phrasal verbs.
Tema 3. THE HOSPITAL	1. Persoal sanitario e non sanitario do hospital. 2. O hospital. Describir localizacións. Preposicións de lugar e de movemento. 3. Uso do presente simple e continuo.
Tema 4. HOSPITAL ADMISSIONS	1. Transferencia de información persoal. Presentacións. Saúdos. 2. Realización de preguntas (estilo directo e indirecto). 3. Uso das abreviaturas médicas en inglés. 4. Uso do pasado simple e pasado continuo.

Tema 5. HEALTH AND ILLNESS

1. Vocabulario relacionado coa saúde e a enfermidade.
2. Preguntar sobre as necesidades do paciente.
3. Vocabulario relacionado con signos e síntomas comúns.
4. Términos e expresións relacionados coa dor.
5. Expresións de amabilidade. Consellos. Advertencias.

Tema 6. MEDICATION

1. Tipos e formas de medicación.
2. Vocabulario sobre medidas e expresións numéricas.
3. Prospecto e etiqueta do medicamento.
4. Uso do futuro.
5. Uso da voz pasiva na descrición de procedementos.

Tema 7. PRESENTATIONS IN ENGLISH

1. Como presentar os datos de forma efectiva (uso de gráficas, imaxes).
2. Estratexias de comunicación (cómo presentarse, captar a atención do público, pronuncia, retroalimentación).
3. Estrutura da presentación (introdución, corpo e conclusión).
4. Uso de conectores para o discurso.

Planificación

	Horas en clase	Horas fuera de clase	Horas totales
Traballos tutelados	0	23	23
Sesión maxistral	37	37	74
Seminarios	22	11	33
Presentacións/exposicións	4	4	8
Titoría en grupo	8	0	8
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	0	4

*Los datos que aparecen en la tabla de planificación son de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de alumnado

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	-Traducións e comentarios de texto. -Elaboración dun glosario en inglés e español. -Elaboración dun traballo en inglés para a súa exposición
Sesión maxistral	Exposición de léxico, estruturas gramaticais, e contenidos dos temas de estudo.
Seminarios	Realización de exercicios orais e escritos relacionados cos distintos temas impartidos nas clases teóricas.
Presentacións/exposicións	Realización dunha exposición oral en grupo
Titoría en grupo	Seguimento das actividades de formación do alumno/a, resolución de dúbidas, exposición de problemas, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Resolución de problemas, corrección dos traballos realizados, consulta de información.
Presentacións/exposicións	Resolución de problemas, corrección dos traballos realizados, consulta de información.
Titoría en grupo	Resolución de problemas, corrección dos traballos realizados, consulta de información.

Avaliación

	Descrición	Calificación
Traballos tutelados	Valorarase a correcta realización dos traballos tutelados polo profesor (traducións e comentarios de texto e elaboración do glosario).	20
Sesión maxistral	Avaliarase a participación e actitude/aptitude nas clases maxistras	10
Seminarios	Avaliarase a participación e actitude/aptitude nos seminarios e comprobarase a adquisición de competencias por parte dos estudantes.	10
Presentacións/exposicións	Valorarase a correcta realización da presentación oral en grupo	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliarase a correcta realización da proba que terá lugar nas datas oficiais de exame establecidas	50

Otros comentarios sobre la Evaluación

Para superar a materia, tanto na oportunidade de abril coma na de xuño, é imprescindible aprobar (obtendo a lo menos un 50% da puntuación de cada unha das probas/exercicios) a proba de resolución de problemas ou exercicios, os traballos

tutelados e a presentación/ exposición. Só a partir de aquí sumárase o resultado obtido nos demais conceptos avaliábles (participación e asistencia nos seminarios e clases maxistras).

Os traballos tutelados e a presentación/exposición deberán ser entregados e/ou expostos na clase nas datas establecidas pola profesora ao longo do curso. No caso de non ter presentado ou superado estes traballos na primeira oportunidade, o alumno/a terá que porse en contacto coa profesora para que lle indique un traballo que debe entregar na data indicada na segunda oportunidade.

Bibliografía. Fontes de información

Libros:

-Allum, Virginia and McGarr, Patricia. Cambridge English for Nursing. Pre-intermediate Student's Book with Audio CD. Cambridge University Press. 2010.

-Allum, Virginia and McGarr, Patricia. Cambridge English for Nursing. Intermediate Student's Book with Audio CD. Cambridge University Press. 2008.

-Citores, Ruth and Pellegrinelli, Marco. Healthy English . Elsevier Masson. 2009.

-Glendinning, Eric and Howard, Ron. Professional English in Use Medicine. Cambridge University Press. 2007.

-Grice, Tony and Greenan, James. Oxford English for Careers: Nursing 1. Pre-Intermediate to Intermediate. Oxford University Press. 2009

Recursos electrónicos:

-British Medical Journal. <http://www.bmj.com/>

-American Nurses Association. <http://www.nursingworld.org/>

-Portal de recursos electrónicos do SERGAS: <http://mergullador.sergas.es/>

-World Health Organization <http://www.who.int/en/>

-BBC (Health section): <http://www.bbc.co.uk/health/>

-National Institute of health (US) web page: <http://medlineplus.gov/>

-List of links related to Health issues: <http://healthguide.co.uk/>

-US Health Department: <http://www.healthfinder.gov>

-Web site about medical terms in English: <http://www.medicinenet.com>

Recomendacións

Asignaturas que se recomenda cursar simultaneamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Asignaturas que se recomenda haber cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102